

Vluchteling in huis? Een handreiking

INLIA heeft veel ervaring met de opvang van vluchtelingen. Graag willen we die expertise delen met eenieder die overweegt in eigen huis een vluchteling(gezin) gastvrijheid te bieden. Zo kunt u wellicht valkuilen vermijden en teleurstellingen voorkomen.

In deze handreiking geven we aan wat in zijn algemeenheid geldt, wat specifiek geldt voor Oekraïners en wat geldt voor andere groepen.

1. Verwachtingen en cultuurverschillen - algemeen

Alvorens wat praktische zaken te behandelen (verderop) gaan we eerst in op de dagelijkse gang van zaken bij u thuis. Het is handig op een rijtje te zetten welke verwachtingen er over en weer bestaan. Wat staat u voor ogen? Hoe lang wilt u iemand opvangen? En hoe ruim mag diegene gebruik maken van het huis? Zit hij of zij 's avonds bij u in de huiskamer, of liever op een eigen kamer? Hoe hard mag de tv eigenlijk? Wilt u dat uw gast dezelfde tijden aanhoudt als u, wat betreft opstaan en slapen? Moet uw gast voor een bepaalde tijd binnen zijn? Krijgt hij een eigen sleutel van uw huis? Hoe gaat het als u op vakantie gaat, of een weekendje naar uw zieke vader moet? Blijft de gast dan in uw huis achter, of heeft u dat liever niet?

Als u dit soort zaken voor uzelf op een rijtje heeft, kunt u daarover praten met degene die bij u in huis komt. U kunt checken wat diens verwachtingen zijn en afspraken maken.

Getraumatiseerd

Daarbij is het goed om te weten dat veel vluchtelingen getraumatiseerd zijn. Is dat bij uw gast het geval, informeer u zelf dan over wat dit betekent. Denk alleen maar aan het feit dat getraumatiseerde mensen bij een plotselinge beweging of geluid overstuur kunnen raken. Of kunnen gillen in hun slaap. Laat uw situatie dat toe? Dit kan een zware belasting zijn. Voor uw kinderen bijvoorbeeld, of voor uzelf.

Eetgewoonten

Uw gast(en) heeft (hebben) mogelijk heel andere gebruiken en eetgewoonten dan u. Ook dat is een belangrijk gespreksonderwerp. Kookt u voor iedereen, of kookt de gast voor zichzelf, of kookt u bij toerbeurt? Misschien mogen ze bepaalde dingen niet eten, of zijn ze gewend aan andere tijden. Wilt u, of willen zij, bidden voor het eten? Zijn er vastendagen?

Communicatie

In veel landen is het een kwestie van beleefdheid om niet rechtstreeks te zeggen wat je ergens van vindt. Zo kan het gebeuren dat iemand varkensvlees weigert omdat hij dat vanuit een geloofsovertuiging niet mag eten, maar dat niet uitspreekt. Het kan er ook toe leiden dat iemand niet zegt dat hij het ergens mee oneens is, of dat iets niet klopt dat u voor waar aanneemt. In veel landen en culturen wordt onze manier van communiceren als te 'direct' ervaren.

Opvoeding

Andersom hebben wij in ons land ook bepaalde opvattingen over wat wel en niet kan. In andere landen en culturen heeft men soms bijvoorbeeld een heel andere manier van kinderen opvoeden. Als u een gezin in huis neemt, is het dus goed u te realiseren dat er verschillen kunnen zijn tussen de manier waarop uw gasten hun kinderen opvoeden en de manier waarop u dat zelf zou doen.

In Nederland is samenwonen heel gewoon en is ook het homohuwelijk ingeburgerd. In veel andere landen niet. Ongehuwd samenwonen is in veel landen een schande, het homohuwelijk uit den boze. Als u uzelf op de hoogte stelt van de cultuurverschillen tussen u en uw gast(en), bent u daarop voorbereid.

2. Juridische aspecten & verblijfsstatus

Algemeen

Heeft u een huurhuis, dan mag de vluchteling vaak alleen maar bij u logeren. Kamers onderverhuren is vaak niet toegestaan. En: als mensen zich op uw adres bij de gemeentelijke Basisregistratie Personen (BRP) laten inschrijven, kan dat u problemen opleveren met eventuele huurtoeslag of zorgtoeslag.

In het geval van een bijstandsuitkering kan ook logeren moeilijkheden geven. Overleg dus vooraf goed met instanties over wat u wel en niet kunt doen.

Verblijf van Oekraïners

De Oekraïense vluchtelingen die nu, maart 2022, naar Nederland komen hebben een speciale status. Op grond van het Associatieverdrag met de EU uit 2017 mogen ze minimaal 90 dagen visumvrij reizen en verblijven in de EU. En op grond van de EU-Richtlijn Tijdelijke Bescherming hebben ze ook recht op huisvesting, bijstand, onderwijs, medische zorg en toegang tot de arbeidsmarkt.

Oekraïners kunnen, als ze in het bezit zijn van een paspoort, hun verblijf in Nederland laten registreren door zich in te schrijven in de gemeentelijke Basisregistratie Personen; dat heeft geen gevolgen voor de eventuele toeslagen van de Nederlandse gastheer of -vrouw waar ze logeren.

Verblijf van andere groepen

De juridische status van de vluchteling is erg belangrijk. Is het iemand die nog wacht op instroom in de asielprocedure, zit hij in een aanvraagprocedure voor een reguliere verblijfsvergunning (dus niet 'asiel'), mag hij in Nederland blijven ('statushouder') en wacht hij op doorstroming naar een huurhuis, gaat het om iemand die voor een gemeentelijke noodopvang-voorziening zoals een [Bed,Bad,Brood-opvang of Landelijke Vreemdelingen Voorziening \(LVV\)](#) in aanmerking komt? Voor elk van deze situaties gelden andere rechten en plichten.

Gaat het om iemand die eigenlijk niet in Nederland mag blijven ('uitgeprocedeerd'), dan heeft u een meldplicht bij – zoals dat heet – het 'bevoegd gezag' (de vreemdelingenpolitie, de korpschef of de burgemeester) als u die persoon 'nachtverblijf verschaft'.

Voor andere groepen: logeerregeling van het COA

Het Centraal orgaan Opvang Asielzoekers (COA), dat verantwoordelijk is voor het onderdak en de verzorging van asielzoekers, heeft een [Logeerregeling](#) ingesteld. Dat betekent dat statushouders, die in afwachting van definitieve eigen huisvesting nog in de opvang van het COA verblijven, drie maanden kunnen logeren bij een Nederlands gastgezin of bij familie en vrienden. Het COA werkt voor de 'matching' met gastgezinnen samen met [Takecarebnb](#).

Tijdens het logeren hebben statushouders naast hun weekgeld recht op een extra vergoeding van het COA (die bedraagt op dit moment € 75 per week voor één persoon, maximaal € 125 per gezin). Verlangt u dat uw gast van dat bedrag een deel aan u afdraagt voor 'kost en inwoning' of mag uw gast het geheel naar eigen inzicht besteden? Het is goed ook daarover duidelijke afspraken te maken.

3. Medische zorg

Wat te doen als uw gast medische hulp nodig heeft? Of als hij kiespijn heeft? En wat te doen bij acute psychische nood? Medische zorg aan vluchtelingen is niet per definitie afdoende geregeld.

Voor Oekraïners

Oekraïense vluchtelingen worden in principe geacht zelf een medische zorgverzekering te hebben. Als dat niet het geval is kunnen zij voor medisch noodzakelijke zorg een beroep doen op de 'Subsidieregeling medisch noodzakelijke zorg voor onverzekerden', die door het Centraal Administratie Kantoor wordt uitgevoerd. De medisch noodzakelijke zorg aan Oekraïners wordt volledig vergoed. Lees meer hierover op de speciale pagina op de website van het CAK: <https://www.hetcak.nl/over/nieuws/2022/zorg-aan-onverzekerde-oekraïense-vluchtelingen>.

In acute, levensbedreigende situaties kunt u altijd 112 bellen.

Voor andere groepen

Tijdens het verblijf onder de verantwoordelijkheid van het COA is iedereen automatisch verzekerd voor ziektekosten en kan hij een beroep doen op [Gezondheidszorg Asielzoekers](#) (GZA); dit is een door het COA gecontracteerde landelijke huisartsenpraktijk met een Praktijklijn die 24/7 bereikbaar is: 088 - 11 22 112.

Als uw gast nog niet in procedure is, of is afgewezen, is hij mogelijk onverzekerd. Mensen zonder rechtmatig verblijf in ons land kunnen geen zorgverzekering afsluiten, omdat ze op grond van de Koppelingswet worden uitgesloten van het gebruik van collectieve voorzieningen. Omdat ieder mens toch recht heeft op medisch noodzakelijke zorg is er een 'Regeling Onverzekerbare Vreemdelingen', die ook door het Centraal Administratie Kantoor wordt uitgevoerd. Zorgverleners kunnen oninbare kosten voor verleende zorg daar onder voorwaarden (gedeeltelijk) declareren. Voor medicijnen op recept geldt een eigen bijdrage. Lees meer hierover in het [Expertisedossier Medische Zorg](#) op de website van INLIA.

Corona-vaccinatie

Vreemdelingen in gemeentelijke opvangvoorzieningen vallen onder de zorg van de GGD. De vaccinatiegraad tegen COVID-19 is in Oekraïne een stuk lager dan hier; hoe Oekraïners die door particulieren worden opgevangen gevaccineerd kunnen worden wordt nog bekendgemaakt.

In acute, levensbedreigende situaties kunt u altijd 112 bellen, ook voor uw onverzekerde gast.

4. Overige aandachtspunten

Zijn er kinderen bij, dan moeten die naar school. De leerplicht voor iedereen van 5 tot 18 jaar is namelijk ook op hen van toepassing. Dat staat los van de juridische status van hen zelf of van hun ouders. Ook Oekraïense kinderen moeten hier naar school. In principe kunnen ouders ze bij iedere school aanmelden, maar waarschijnlijk zijn de scholen daar nu nog niet goed op voorbereid.

Veel Oekraïners hebben op hun vlucht een huisdier meegenomen. Overweeg dus of u een hond of kat erbij kunt nemen in uw huis. In Oekraïne komt rabiës ('hondsdolheid') voor; daarom wordt aangeraden om met eventuele huisdieren van uw gasten zo snel mogelijk een dierenarts te bezoeken voor een check-up en, indien nodig, inentingen en behandelingen tegen vlooien, wormen en teken. Dit kost natuurlijk geld.

5. Vragen

Er is op dit moment nog veel onduidelijk over de manier waarop Oekraïense vluchtelingen in aanmerking komen voor de voorzieningen waar ze op grond van EU-richtlijnen recht op hebben. Raadpleeg daarvoor de informatie van de Rijksoverheid en uw gemeente.

Voor hulp bij juridische vragen kan uw gast – afhankelijk van de situatie - terecht bij de gemeente of bijvoorbeeld bij een lokale werkgroep van Vluchtelingenwerk. U kunt natuurlijk ook het bureau van INLIA om advies vragen.

6. Samengevat

De belangrijkste punten nog even op een rijtje.

Verblijfsduur & condities bij u thuis:

- hoeveel weken of maanden wilt u iemand opvangen
- hoe ruim mag diegene van uw huis gebruikmaken (tijden, ruimtes etc.)
- huisregels
- wat gebeurt er als u weg gaat
- huisdieren

Mogelijke verschillen in:

- gebruiken en beleefdheidsvormen
- eetgewoonten
- normen en waarden

Verdere belangrijke praktische zaken:

- Heeft u een huurhuis, huurtoeslag, zorgtoeslag of een uitkering: check de regels en consequenties van het opvangen van een vluchteling.
- Welke verblijfsstatus heeft de vluchteling en aan welke procedures moet hij voldoen?
- Is medische zorg geregeld?
- Zijn er kinderen – waar gaan ze dan naar school?
- Wie helpt met juridische zaken?

Maart 2022 – herziene versie van de handreiking uit september 2015

Een uitgave van :

Stichting INLIA - Charter van Groningen Coördinatie

Jacobijnerstraat 5
9712 HZ GRONINGEN

T 050-3138181

E info@inlia.nl

W www.inlia.nl